

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV TA‘LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

TERMIZ DAVLAT UNIVERSITETI

Ro‘yxatga olindi:

MD- 70230101– 1.09.

“ ___ ” 2024-yil

XORIJIY SOTSIOLINGVISTIKA

FANINING

O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi: 200000 – San‘at va gumanitar fanlar

Ta‘lim sohasi: 230000 – Tillar

Ta‘lim yo‘nalishi: 70230101-Lingvistika (o‘zbek tili)

Termiz-2024

Fan/modul kodi XSL 3 04		O'quv yili 2024-2025	Semestr III	ECTS - Kreditlar 4	
Fan/modul turi Majburiy		Ta'lim tili O'zbek		Haftadagi dars soatlari 4	
1.	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)		Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	XORLIY SOTSIOLINGVISTIKA	60		60	120

1.	Modulning maqsadi: magistrant-talabalarni AQSh, Buyuk Britaniya, Germaniya, Fransiya, Ispaniya, Turkiya, Rossiya, Xitoy, Yaponiya mamlakatlaridagi tillar vaziyatini ob'ektiv tasvirlash va tavsiflash, tahlil qilish salohiyatini shakllantirish hamda rivojlantirishdan iborat. Modul vazifalari. "Xorijiy sotsiologiyatika" fani magistrantlarni nafaqat AQSh, Buyuk Britaniya, Germaniya, Fransiya, Ispaniya, Turkiya, Rossiya, Xitoy, Yaponiya kabi mamlakatlardagi tillar vaziyatini ob'ektiv tasvirlash va tavsiflash, balki qayd etilgan mamlakatlar davlat tillari, ularning maqomlari, ijtimoiy vazifasi, standart (davlat) va nostandart(nodavlat) tillar ijtimoiy xizmat doiralari, bilingvizm, diglossiya hodisalari, tillararo munosabatlar, o'zaro ta'sir, til jamoalarida tillarning qo'llanish holati, sotsium (jamoat a'zolari)ning davlat tillariga munosabati, ularni amalda ishlatish darajasi va h.k. haqida bilim berish vazifasini bajaradi. Shuningdek, tilshunoslikda sotsiologiyatika tadqiqotlarning ahamiyatini yoritib berish, magistrantlarni "Xorijiy sotsiologiyatika" fanining "predmeti, vazifalari, metodlari va tushunchaviy-terminologik apparatidan xabardor qilish fanning vazifasini tashkil qiladi.
2.	ASOSIY QISM I. Modulning nazariy mashg'ulotlari mazmuni 1-MAVZU: Xorijiy sotsiologiyatika fanining maqsad va vazifalari "Xorijiy sotsiologiyatika"da rivojlangan o'nta davlatdagi til siyosati, tillar vaziyatining tasvirlanib, tavsiflanishi. Ushbu kursning magistratura mutaxassisligi "O'quv rejasi"dan o'rin olgan "Nazariy tilshunoslik masalalari", "Lingvokulturologiya", "Psixologiyatika", "Matn tilshunosligi", "Pragmatologiyatika" kabi fanlar bilan chambarchas aloqadorligi bilan tavsiflanishi. "Xorijiy sotsiologiyatika" magistrantlarni nafaqat AQSh, Buyuk Britaniya, Germaniya, Fransiya, Ispaniya, Turkiya, Rossiya, Koreya, Xitoy, Yaponiya mamlakalaridagi tillar vaziyatini obyektiv tasvirlash va

tavsiflash, shuningdek, qayd etilgan mamlakatlar davlat tillari, ularning maqomlari, ijtimoiy vazifasi, standart (davlat) va nostandart (nodavlat) tillar ijtimoiy xizmat doiralari, bilingvizm, diglossiya hodisalari, tillararo munosabat, o'zaro ta'sir, til jamoalarida tillarning qo'llanish holati, sotsium (jamo'a a'zolari)ning davlat tillariga munosabati, ularni amalda ishlatish darajasi va h.k. haqida bilim berishga mo'ljallangan.

2-MAVZU: AQSH sotsiolingvistikasi

AQSh sotsiolingvistikasining vujudga kelishi. AQSh sotsiolingvistikasining tamoman o'zgacha metodologik tamoyillarda deskriptiv tilshunoslik ("tasviriy tilshunoslik", ya'ni til hodisalarining ma'lum bir bosqichdagi holatini tasviriy o'rganish)ga qarshi maydonga kelishi. Deskriptiv tilshunoslikka xos bo'lgan mavhum lingvistik tahlillar va tadqiqotning formal metodlari ba'zi AQSh sotsiolingvistlarining til o'rganishga ijtimoiy muomala shakllari sifatida qarashlarini inkor etishi. AQSh sotsiolingvistlarining qarashlari. Arealning sotsiolingvistik tarixi.

3-MAVZU: AQSh tillari

AQShdagi mahalliy tillar va til oilalari. AQShning barcha mahalliy tillarining yo'qolish tahlilasi ostida ekanligi. Yevropa tillari. Fransuz tili. Nemis tili. Ispan tili. Ozchilik til (minority-language)da so'zlashuvchilar.

4-MAVZU: Til variantlari va ularga munosabatlar

Til variantlari, farqlilik, mikroaraja, makroaraja, lisoniy jamoa, stratifikatsiya, kod, subkod, muloqot akti, verbal muomala, til differentsiatsiyasi, mahalliy tillar, hududiy dialektlar, ijtimoiy dialektlar.

5-MAVZU: Germaniya sotsiolingvistikasi

Germaniya sotsiolingvistikasining vujudga kelishi. Sotsiolingvistikaning umumiy nazariyasi. adabiy til, so'zlashuv tili, me'yor, ijtimoiy, individual, mahalliy, kod, gipoteza, nazariya, yo'nalish, farqlilik, o'zaro aloqa, til sotsiologiyasi, nutq akti, ayollar nutqi, erkaklar nutqi, yoshlar nutqi, kommunikatsiya, vaziyat, rol, mavzu, muomala, muloqot, qatlam, guruh.

6-MAVZU: Nemis tilining mavjud bo'lishidagi shakllar va til me'yori muammosi

Kuchli dialekt differentsiatsiyasi kuzatiladigan nemis tilini, uning so'zlashuv tili (Umgangssprache) va me'yoriy adabiy tili (Hochsprache, Literatursprache, Standartsprache) o'rtasidagi jiddiy farqlarni o'rganish masalasi, nemis sotsiolingvistlari so'zlashuvchilarning jinsiga ko'ra til differentsiatsiyasini o'rganishga e'tibori, GFRda til va siyosat muammolari.

7-MAVZU: Ispaniya sotsiolingvistikasi

Ispaniya sotsiolingvistikasining vujudga kelishidagi ijtimoiy va ilmiy shart-sharoitlar. Ispaniya tillari. Ispan tilining bugungi kundagi ahamiyati. Ispan, kastil, bask, katalon, galisiy tillari, milliy til, muxtor til, rasmiy til, millat, romanistika, dialektologiya, struktura, sistema, belgi, g'oya, tuzum, konstitutsiya, ko'p tilli, rasmiy hujjat.

8-MAVZU: Buyuk Britaniya sotsiolingvistikasi

Buyuk Britaniya sotsiolingvistikasining vujudga kelishi. Lisoniy vaziyat. Buyuk Britaniya tillari. Ijtimoiy tabaqalanish, ijtimoiy maqom, korrelatsiya, yoyiq va yig'iq kod, til to'siqlari, oliy sinf, o'rta sinf, quyi sinf, ishchilar sinfi, iyerarxik sinf, intellectual salohiyat, lisoniy salohiyat, struktur-funksional, monarxiya, sotsiolekt.

9-MAVZU: Fransiya sotsiolingvistikasi

Fransiya sotsiolingvistikasining shakllanishi. Fransiya tillari. Ratsionallik, sinfiy qatlam, tilning ijtimoiyligi, sotsiologik yo'nalish, nutqiy faoliyat, til jamoasi, ichki lingvistika, tashqi lingvistika, differentsiatsiya, unifikatsiya, lingvistik sotsiologiya, ijtimoiy institut, jargon, bilingvizm, diglossiya, diskurs, alloglott tillar, minoritar tillar, hududiy tillar, Yevropa Xartiyasi, nohududiy tillar, Frankofoniya, Tubon.

10-MAVZU: Fransiyadagi til siyosati

Fransiyadagi til siyosati. Fransuz tilining milliy til sifatida shakllanishi Fransuz tiliga nisbatan til siyosati. Fransiyaning tashqi til siyosati va ichki til siyosatining birinchi galda fransuz tilini unifikatsiya qilish, uni yoyish va mashhur qilishga qaratilganligi. Minoritar tillarga nisbatan til siyosati.

11-MAVZU: Rossiya sotsiolingvistikasi

Rossiyadagi sotsiolingvistikaga oid tadqiqotlar. Til siyosati. Rossiya Federatsiyasining til islohoti. Rossiyada ingliz tilining o'rni. Ijtimoiy-iqtisodiy jarayonlarning chegaralangan leksikaga ta'siri.

Ekstralingvistik omillar, biologik funksiya, empirik tadqiqot, multilingvizm, tipologiya, pinyin, majoritar tillar, siyosiy makon, "kasal tillar", markazlashtirish siyosati, stilistik-funksional qatlam, umumxalq jargoni, interjargon, sleng, argo, diskurs, transformator, chegaralangan leksika, umumiste'mol leksika.

12-MAVZU: Rossiya Federatsiyasining til islohoti

Rossiyada – til siyosati xalqlararo munosabatlarning eng muhim muammosi, RSFSRning "RSFSR xalqlarining tillari haqida"gi (1991) Qonuni, Rossiyada pinyinning paydo bo'lishi, Rossiyada ingliz tilining o'rni, ijtimoiy-iqtisodiy jarayonlarning chegaralangan leksikaga ta'siri.

13-MAVZU: Turkiya sotsiolingvistikasi

Turkiyadagi til islohotlari. Turkiyadagi sotsiolingvistik tadqiqotlar. Turk tili va uning dunyo tillari orasidagi o'rni. Chet tillarining ta'siri.

Til islohoti, Tanzimot davri, alifbo, yozuv, usmonli turkchasi, qurultoy, jamiyat, milliy madaniyat, tilni soddalashtirish, Quyosh tili nazariyasi, Turkiya Majlisi, murojaat shakllari, Muallimlar uyushmasi, imlo qoidalari, o'zlashmalar, til o'zgarishlari, til turlari, tilni soflashtirish, tilni rejalashtirish, jins tafovutlari, dixotomiya.

14-MAVZU: Turk tili va uning dunyo tillari orasidagi o'rni

Turk tili – dunyoda eng keng tarqalgan tillardan biri, o'g'uz tilining rivojlanishi, chet tillarining ta'siri, ingliz tilining Turkiyada tarqalishi, ingliz tilining Turkiyadagi roli va vazifasi.

12-MAVZU: Yaponiya sotsiolingvistikasi

Yaponiyadagi til siyosati o Yapon alifbosi (iyerogliflar va kana). Yapon tilining hurmat shakllari. Yapon tilining gender xususiyatlari. Yaponiyada sotsiolingvistika.

Bungo tili, kogo tili, qurama dialekt, guruh, muloqot shakllari, "o'ziniki", "begona", urg'U, ozchilik tili, milliy g'urur, iyeroglif, kana, xiragana, katakana, furigana, keygo hurmat shakllari, murojaat shakllari, gonorativ, tengsizlik, samuray.

Amaliy mashg'ulotlarini tashkil etish

Amaliy mashg'ulotlarda talabalar qayd etilgan mavzular bo'yicha nazariy va amaliy masalalarni o'rganadilar.

Amaliy mashg'ulotlarni tashkil etish bo'yicha kafedra professor-o'qituvchilari tomonidan ko'rsatma va tavsiyalar ishlab chiqiladi. Unda talabalar ma'ruza mavzulari bo'yicha OLGAN bilim va ko'nikmalarini amaliy tahlil orqali yanada boyitadilar. Shuningdek, darslik va qo'llanma, internet ma'lumotlari vositasida talabalar bilimlarini mustahkamlashga erishish, tarqatma materiallardan foydalanish, ilmiy maqolalar va tezislar chop ettirish orqali saviyani oshirish, test savollari tuzish tavsiya etiladi.

II. Amaliy mashg'ulot mavzulari

II.1. Xorijiy sotsiolingvistika fanining maqsad va vazifalari

Sotsiolingvistika tilshunoslik yo'nalishidagi fan bo'lib, ijtimoiy munosabatlarda tilning tutgan o'rnini, til taraqqiyotini va tilning funksional jihatlarini hamda jamiyat til uchun, til esa jamiyat uchun xizmat qilishini o'rganadi. Sotsiolingvistikani fan sifatida o'rganish jarayonida uning umuminsoniy hamda siyosiy xususiyatlari, jumladan, til va jamiyat, til va mafkura, til va tafakkur, til va xalq, til va yosh, til va jins, davlat institutlarida til, til taraqqiyotini rejalashtirish, shuningdek, tilning falsafiy xususiyatlarini o'rganish lozimligi.

II.2. AQSh sotsiolingvistikasining vujudga kelishi

AQSh sotsiolingvistikasining vujudga kelishi. AQSh sotsiolingvistikasining tamoman o'zgacha metodologik tamoyillarda deskriptiv tilshunoslik ("tasviriy tilshunoslik", ya'ni til hodisalarining ma'lum bir bosqichdagi holatini tasviriy o'rganish)ga qarshi maydonga kelishi.

II.3. AQSHdagi tillar, variantlar va ularga bo'lgan munosabatlar

AQSHdagi mahalliy tillar va til oilalari. AQShning barcha mahalliy tillarining yo'qolish tahlilasi ostida ekanligi. Yevropa tillari. Fransuz tili. Nemis tili. Ispan tili. Ozchilik til (minority-language)da so'zlashuvchilar.

II.4. AQSH sotsiolingvistlarining qarashlari

AQSh sotsiolingvistikasining vujudga kelishi, deskriptiv tilshunoslikka xos bo'lgan mavhum lingvistik tahlillar va tadqiqotning formal metodlari, ba'zi AQSh sotsiolingvistlarining til o'rganishga ijtimoiy muomala shakllari sifatida qarashlarini inkor etishi.

II.5. Germaniya sotsiolingvistikasining vujudga kelishi

Germaniya sotsiolingvistikasining vujudga kelishi. Sotsiolingvistikaning umumiy nazariyasi, adabiy til, so'zlashuv tili, me'yor, ijtimoiy, individual, mahalliy, kod, gipoteza, nazariya, yo'nalish, farqlilik, o'zaro aloqa, til sotsiologiyasi, nutq akti, ayollar nutqi, erkaklar nutqi, yoshlar nutqi, kommunikatsiya, vaziyat, rol, mavzu, muomala, muloqot, qatlam, guruh.

II.6. Germaniyada nemis tilining ijtimoiy vazifalari

Til variantlari – sotsiolingvistikaning an'anaviy tarzda ko'p o'rganiladigan muammolardan biri ekanligi, uning G'arbiy Germaniya tilshunoslarining ishlarida salmoqli o'rinni egallagani, nemis tilshunoslari variantlilik deganda, odatda, individual nutqiy aktlarni emas, balki so'zlashuvchilarning muayyan guruhiga xos bo'lgan, ijtimoiy o'zaro bog'langan til qo'llanishining shakllari va usullarini tushunishi.

II.7. Ispaniya sotsiolingvistikasining vujudga kelishidagi ijtimoiy va ilmiy shart-sharoitlar

Ispaniya sotsiolingvistikasining vujudga kelishidagi ijtimoiy va ilmiy shart-sharoitlar, Ispaniya tillari, ispan tilining bugungi kundagi ahamiyati.

II.8. Ispaniya tillari, ularning ijtimoiy vazifalari

Ispan, kastil, bask, katalon, galisiy tillari, milliy til, muxtor til, rasmiy til, millat, romanistika, dialektologiya, struktura, sistema, belgi, g'oya, tuzum, konstitutsiya, ko'p tillilik.

II.9. Buyuk Britaniya sotsiolingvistikasining vujudga kelishi

Ijtimoiy tabaqalanish, ijtimoiy maqom, korrelatsiya, yoyiq va yig'iq kod, til to'siqlari, oliy sinf, o'rta sinf, quyi sinf, ishchilar sinfi, iyerarxik sinf, intellectual salohiyat, lisoniy salohiyat, struktur-funksional, monarxiya, sotsiolekt.

II.10. Buyuk Britaniyadagi lisoniy vaziyat

Mamlakatning xalqaro miqyosda tutgan o'rni hamda jamiyatning ichki strukturasi: uning demokratlashuvi, sinflar tushunchasining parchalanishi kabi o'zgarishlar tilda ham o'z aksini topmasdan qolmaganligi. Buyuk Britaniyada iyerarxik sinftizimining qulashi Estuary English (EE) (Londondagi past ijtimoiy qatlam vakillarining so'zlashuv tili) va Received Pronunciation (RP) (Londondagi oliy ijtimoiy tabaqa vakillarining tili) inglizchasini vujudga keltirganligi.

II.11. Fransiya sotsiolingvistikasining shakllanishi.

Fransiyadagi til siyosati

Ratsionallik, sinfiy qatlam, tilning ijtimoiyligi, sotsiologik yo'nalish, nutqiy faoliyat, til jamoasi, ichki lingvistika, tashqi lingvistika, differentsiatsiya, unifikatsiya, lingvistik sotsiologiya, ijtimoiy institut, jargon, bilingvizm, diglossiya, diskurs, alloglott tillar, minoritar tillar, hududiy tillar, Yevropa Xartiyasi, nohududiy tillar, Frankofoniya, Tubon

Fransiyadagi til siyosati. Fransuz tilining milliy til sifatida shakllanishi Fransuz tiliga nisbatan til siyosati. Fransiyaning tashqi til siyosati va ichki til siyosatining birinchi galda fransuz tilini unifikatsiya qilish, uni yoyish va mashhur qilishga qaratilganligi. Minoritar tillarga nisbatan til siyosati.

II.12. Rossiyadagi sotsiolingvistik tadqiqotlar

XX asrning 20-30-yillaridagi sotsiolingvistik yo'nalishdagi dastlabki empirik tadqiqotlar A. M. Selishev, L.P. Yakubinskiy, L. I. Barannikova, U. Uspenskiy, V.M. Jirmunskiy, Y.D. Polivanov, V.V. Vinogradov, B.A. Larin, K. N. Derjavin va G. O. Vinokurlarning nomi bilan bog'liq ekanligi.

Hozirgi kunga kelib, Rossiyada sotsiolingvistika fan sifatida to'la shakllangan va o'z mavqeyini qat'iy belgilab olganligi. Sotsiolingvistika sohasida talaygina keng qamrovli ishlar amalga oshirilganligi.

II.13. Rossiyadagi mahalliy millat tillarining hozirgi ahvoli

Rossiyaning ko'pmillatli federativ davlat hisoblanishi. 1989-yildagi aholini ro'yxatdan o'tkazish ma'lumotlariga ko'ra, Rossiyada 128 ta millat vakilining yashashi, keyingi ma'lumotlarda esa bu ko'rsatkichning 176 taga chiqqanligi qayd qilinganligi. Rossiya Federatsiyasining tarkibida 32 ta milliy subyekt (respublikalar, muxtor viloyatlar va muxtor okruglar) mavjud ekani. Ular Rossiya Federatsiyasi hududining 53%ni egallashi. Rossiyada o'z milliy tilini yo'qotgan xalqlar rus tilini ona tili sifatida tan olish tendensiyasi mavjudligi.

II.14. Turkiyadagi sotsiolingvistik tadqiqotlar

Turkiyadagi til islohotlari. Jumhuriyatdan oldingi til islohotlari. Jumhuriyat davridagi til islohotlari. Turk tili jamiyati (Türk Dil Kurumu). Turkiyadagi sotsiolingvistik tadqiqotlar.

II.15. Yapon tilining gender xususiyatlari

Yapon tilining hurmat shakllari, yapon tilining gender xususiyatlari, erkak va ayollar nutqining farqlari, yapon ayollarining maqomi va til.

Mustaqil ta'lim mavzulari

1. Amaliy mashg'ulotlarga tayyorgarlik ko'rish va uy ishlarini bajarish
2. Mavjud adabiyotlar bilan tanishish, ma'lumotlar topish va ularni tartiblash.
3. Berilgan manbalarni tarjima qilish.
4. Xorijiy sotsiolingvistika fanidan asosiy tushunchalar lug'atini tuzish (misollar bilan).
5. Xorijiy sotsiolingvistika faniga oid berilgan mavzularda esse yozish
6. Ilmiy jurnal, anjumanlarga tezis tayyorlash va nashr ettirish.

3.

Mustaqil ta'limni tashkil etishning shakli va mazmuni

“Xorijiy sotsiolingvistika” fanini o'rganuvchi magistrantlar auditoriyada olgan nazariy bilimlarini mustahkamlash va tilshunoslikdagi amaliy masalalarni yechishda ko'nikma hosil qilish uchun mustaqil ta'lim tizimiga asoslanib, kafedra professor-o'qituvchilari rahbarligida mustaqil ish bajaradilar. Mustaqil ta'lim professor-o'qituvchining magistrantlarga avvalda berib qo'yiladigan fanning mavzulari asosida tashkil etiladi. Bunda magistrantlar qo'shimcha adabiyotlarni o'rganib, internet saytlaridan foydalangan holda referatlar, kurs ishlari va ilmiy ma'ruzalar tayyorlaydilar, amaliy, seminar mashg'ulotlari mavzusiga doir uy vazifalarini bajaradilar, ko'rgazmali qurollar va slaydlar tayyorlaydilar.

Magistrantga mustaqil ishini tayyorlashda fanning xususiyatlarini hisobga olgan holda mustaqil ta'limning quyidagi shakllaridan foydalanish tavsiya etiladi:

- amaliy mashg'ulotlarga tayyorgarlik;
- darslik va o'quv qo'llanmalar bo'yicha fan boblari va mavzularini o'rganish;
- tarqatma materiallar bo'yicha ma'ruzalar qismini o'zlashtirish;
- maxsus adabiyotlar bo'yicha referat va konspektlar tayyorlash;
- magistrantning o'quv, ilmiy-tadqiqot ishlarini bajarish bilan bog'liq bo'lgan fan bo'limlari va mavzularini chuqur o'rganishi;
- faol va muammoli o'qitish uslubidan foydalaniladigan o'quv mashg'ulotlarida faol qatnashish;

	- masofaviy ta'limni tashkil etishda qatnashish.
4.	Ta'lim natijalari (Kasbiy kompetensiyalari) Learning Outcomes (Professional Competences) Xorijiy sotsiologiyat fanini o'zlashtirish uchun o'qitishning ilg'or va zamonaviy usullaridan foydalangan holda, yangi informatsion – pedagogik texnologiyalarni tadbiiq etish orqali talabalarda bilim, ko'nikma va malakalar shakllantiriladi. Shuningdek, atroflicha bilim olish maqsadida, talabalarga mustaqil ish va mustaqil ta'lim beriladi. Bu fanning yutuqlarini tilshunoslik, sotsiologiya va boshqa sohalariga tadbiiq etish maqsadga muvofiqdir. Bunda talaba-magistrant xorijiy sotsiologiyat fanining shakllanishi tarixi, uning shakllanishida dunyo olimlarining roli, jumladan, rivojlangan mamlakatlarda sotsiologiyat fanining vujudga kelish shart-sharoitlarini o'rganadi. Binobarin, bugungi kunda jahon tilshunosligida turli mamlakatlar davlat tillari, ularning maqomlari, ijtimoiy vazifasi, standart (davlat) va nostandart(nodavlat) tillar ijtimoiy xizmat doiralari, bilingvizm, diglossiya hodisalari, tillararo munosabatlar, o'zaro ta'sir, til jamoalarida tillarning qo'llanish holati, sotsium (jamoat)ning davlat tillariga munosabati, ularni amalda ishlatish darajasini o'rganish millatlararo munosabatlarda til va undan foydalanishning amaliy ahamiyatini belgilaydi. Fanni o'rganish natijasida talaba XX asr oxiri-XX asr boshida jahon xaritasida yirik davlatlarning vujudga kelishi, dunyoning qudratli imperiyalar tomonidan taqsimlanishi, kichik, zaif yurtlarning mustamlakaga aylanishi, ularning yirik davlatlar tarkibiga zo'rma-zo'raki kiritilishi, paydo bo'lgan imperiyalarda turfa millat, elat va xalqlarning hayot kechirish tarzi, tabiiy, ijtimoiy-siyosiy, diniy-madaniy muammolar bilan yonma-yon til masalalarining ham yuzaga chiqqani to'g'risida to'laqonli tasavvurga ega bo'ladi hamda bu ma'lumotlardan o'quv-tadqiqotchilik faoliyatida o'rinli foydalana olish ko'nikmasiga ega bo'ladi.
5.	Ta'lim texnologiyalari va metodlari (Educational technologies and) methods: ma'ruzalar; kompyuter texnologiyasi asosida slaydlar namoyishi. amaliy mashg'ulotlar; interfaol keys-stadilar; guruhlarda ishlash; klaster; taqdimotlarni qilish; individual loyihalar; jamoat va kichik guruh bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
6.	Kreditlarni olish uchun talablar (Requirements for obtaining loans): Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni topshirish.
7.	

Asosiy va qo'shimcha o'quv adabiyotlar
Asosiy adabiyot

1. Dadaboyev H., Usmonova Sh. Xorijiy sotsiologiya. O'quv qo'llanma – Toshkent: Universitet, 2014.

Qo'shimcha adabiyot

2. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. – Toshkent: O'zbekiston, 2016.

3. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. – Toshkent: O'zbekiston, 2017.

4. Mirziyoyev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash – yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. – Toshkent: O'zbekiston, 2017.

5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi" to'g'risidagi farmoni (Xalq so'zi. 2017 yil, 8 feval).

6. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Oliy ta'lim tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori (Xalq so'zi 2017 yil, 21 aprel).

7. Алпатов В.М. Язык и общество. – М.: Муравьев, 2003.

8. Крючкова Т.Б., Наумов Б.П. Зарубежная социоллингвистика. Германия. Испания. – М.: Наука, 1991.

11. Швейцер А.Д. Современная социоллингвистика. Теория, проблемы, методы. – М., 1977.

Internet saytlari

1. <http://sociolingvistika.narod.ru/materialy.htm>.

2. <http://www.tlfg.ulaval.ca/axl/Europe/france-3politik-minorites.htm>.

3. <http://www.sonsayfa.com/autor-article-detail.php?id=2873>.

4. <http://ru.wikipedia.org>.

5. <http://russian/news.cn/economic/2009-11/03/c/1378126.htm>.

8. Termiz davlat universiteti tomonidan ishlab chiqilgan va tasdiqlangan.

Mazkur fanning o'quv dasturi "O'zbek tilshunosligi kafedrasining 2024-yil 7 - 06 dagi 20-sonli yig'ilish bayoni bilan ma'qullangan.

Mazkur fanning o'quv dasturi "O'zbek filologiyasi fakultetining 2024-yil 12 - 06 dagi 10-sonli yig'ilish bayoni bilan ma'qullangan.

Mazkur fanning o'quv dasturi universitet o'quv-uslubiy Kengashining 2024-yil 16 - 06 dagi 11-sonli yig'ilish bayoni bilan tasdiqlangan.

9.	Fan (modul) uchun mas'ul: Sh.Maxmaraimova, o'zbek tilshunosligi kafedrası professori, filologiya fanlari doktori
10.	Taqrizchilar: A.Eshmo`minov – O'zbek tilshunosligi kafedrası professori, filologiya fanlari doktori; S.A.Karimov – Samarqand davlat universiteti professori, filologiya fanlari doktori